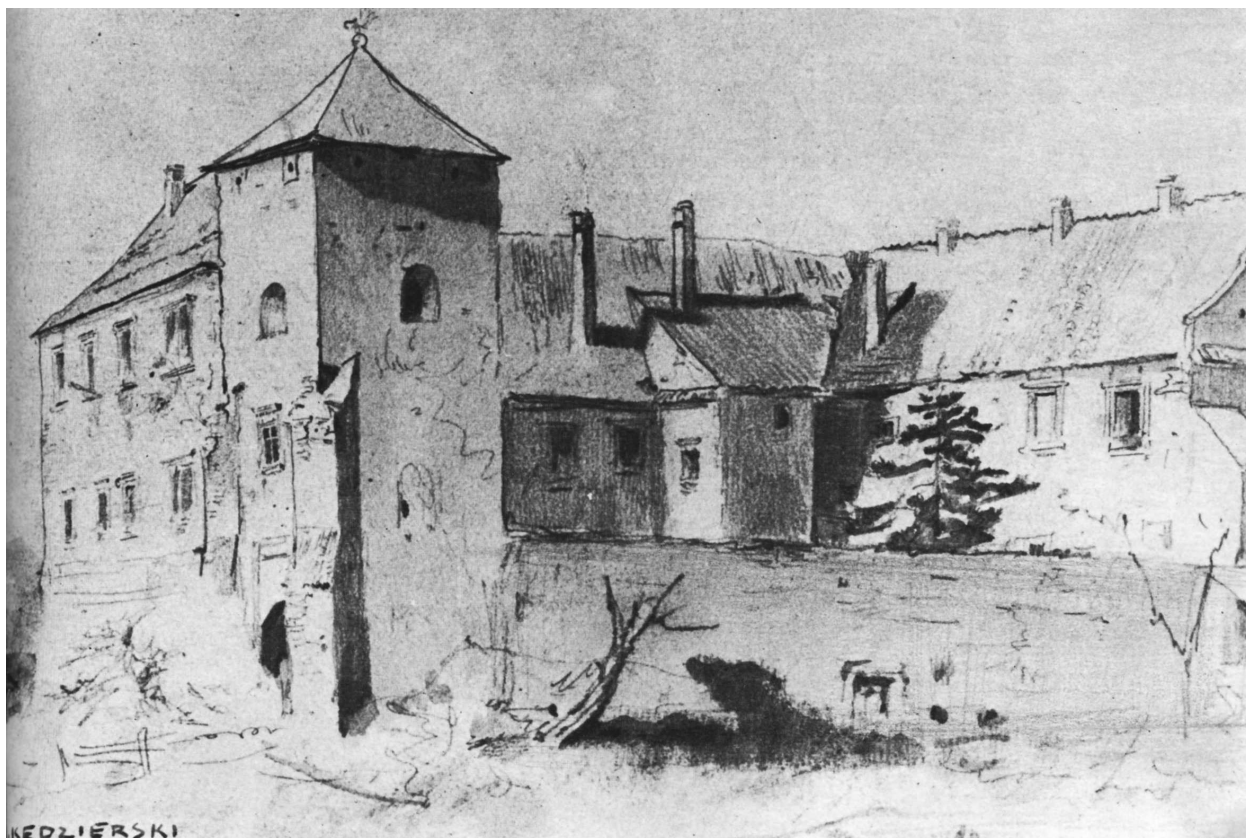

PROJEKT ZAGOSPODAROWANIA PARKU RADZIWIŁŁÓW WRAZ Z WYSPĄ
ZAMKOWĄ W SZYDŁOWCU

KONCEPCJA REWALORYZACJI
PARKU RADZIWIŁŁOWSKIEGO I WYSPY ZAMKOWEJ
W SZYDŁOWCU

SZYDŁÓWIEC MAJ 2010 R.

AUTORZY PROJEKTU architekci krajobrazu Dorota Pape i Patrycja Zych

---

Spis treści

1. Przemiany i rozwój założenia ogrodowego
2. Analiza wiekowa drzewostanu
3. Analiza stanu istniejącego
4. Projekt zagospodarowania parku - koncepcja rewaloryzacji
5. Inwentaryzacja zieleni wraz z gospodarką drzewostanem
6. Plansze

Inwentaryzacja wraz z gospodarką drzewostanem, skala 1:500,

Analiza wiekowa drzewostanu i analiza historyczna układu, skala 1:500,

Projekt zagospodarowania parku-koncepcja rewaloryzacji, skala 1:500.

1. Przemiany i rozwój założenia ogrodowego

Historia rozwoju założenia w Szydłowcu została szczegółowo opracowana przez Marię i Roberta Hoffman i opublikowana w 1996 roku w artykule „Ogród zamkowy w Szydłowcu-koncepcja rewaloryzacji”. Zakres niniejszej pracy obejmuje tylko wycinek dawnych ogrodów należących do założenia - tzw. ogród spacerowy pod miastem. Jednak dla ukazania rozmiaru rezydencji szydlowieckiej, jej rozplanowania przestrzennego i przemian, jako materiał uzupełniający, zdecydowano się na zamieszczenie części ww. artykułu.

Zamek szydlowiecki, wzniesiony w drugiej połowie XV w., powstał na miejscu siedziby warownej. Jego ukształtowanie przestrzenne z XIV w. nie jest dzisiaj znane; prawdopodobnie zamek był założony na planie nieregularnego czworoboku, a całe założenie w pierwszym etapie otaczał wał, który potem zastąpiły mury obwodowe. Zamek rycerski usytuowany został na nizinie wśród rozlewisk rzeki Korzeniówki, na wyspie otoczonej wodą, na zachód od miasta. Położenie takie wzmacniało obronność zamku, a szeroko rozlana woda wokół niego stanowiła dużą przeszkodę w dojściu do jego umocnień. Ta średniowieczna siedziba feudalna o wyraźnym charakterze warownym, wykorzystująca naturalne warunki obronne, przekształciła się z biegiem lat w nowożytną rezydencję magnacką o niezmodyfikowanych fortyfikacjach.

Przeprowadzona przez Mikołaja Szydłowieckiego w latach 1515–1530 z wielkim rozmachem przebudowa zamku, miasta i ogrodu nosi znamiona świadomej kompozycji przestrzennej, której centralnym punktem jest zamek z pięcioma promieniście rozbiegającymi się osiami widokowymi w kierunku obiektów historycznych (ratusz i kościół na Rynku Wielkim) oraz nowo budowanych w tym samym czasie (Rynek na Skałce, kościół Św. Ducha i Rynek Składowy).

Przypuszczalnie w XV w. powstał ogród renesansowy położony na północny zachód od zamku, wokół którego rozciągał się zwierzyńiec. Następny istotny moment kształtowania ogrodu zamkowego związany był głównie z pracami nad przebudową zamku, przyległymi do niego terenami i z samym miastem w XVI w. Przeprowadzał je Mikołaj Szydłowiecki, dokonując wtedy największych ukierunkowań kompozycji przestrzennej, kontynuowanych przez następnych właścicieli majątku. Została wtedy „rozszerzona fosa do rozmiarów sporego stawu” i na terenach między zamkiem a nową częścią miasta, Skałką, oraz na drogach do Chlewisk i Starej Wsi, założono rozległy zwierzyńiec⁶. Jak ustaliła Danuta Paprocka⁷, jeszcze na planie z 1858 r.: „Oprócz zabudowań gospodarczych, na terenie Podzamcza znajdował się rozległy zwierzyńiec i »ogród włoski«, którego pozostałością są istniejące do dzisiaj mury ogrodzenia. W ogrodzie postawiono rzeźby kamienne, z których kilka zachowało się na terenie parku w Orońsku. Oprócz rzeźby Herkulesa z Anteuszem stojących na cokole z płasko rzeźbionym orłem radziwiłowskim oraz zbroją i popiersiem rycerza, są tam jeszcze postacie satyra i muzy oraz postument, herma i fragmenty dekoracji”.

¹ „Ogród zamkowy w Szydłowcu-koncepcja rewaloryzacji” Marię i Roberta Hoffman, 1996 r., str. 45, 39,

² tamże, str. 45, 40

Następna wzmianka dotycząca ogrodu pochodzi z 1636 r., kiedy to po śmierci Albrychta Władysława Radziwiłła odziedziczył Szydłowiec jego brat Zygmunt Karol, który tu mieszkał i prawdopodobnie przyczynił się do urządzenia zwierzyńca przy ogrodzie zamkowym⁸.

Brak jest materiałów źródłowych mówiących o pracach w ogrodzie w XVIII w. Natomiast źródła dziewiętnastowieczne są bardzo bogate i zawierają zarówno wyniki pomiarów gruntów całego hrabstwa szydłowieckiego (w latach 1815–1817) oraz plany regulacyjne (1826 r.)⁹ dotyczące różnych części miasta, jak i informacje na temat

złego stanu zachowania samego zamku¹⁰, a także rejestr pomiarowy terenu należącego do zamku, młyna, protokół granic, wypis hipoteczny nieruchomości oraz akta szczegółowe oddania zamku w 1862 r. wraz z jego opisem, rzutem i planem terenu¹¹.

W materiałach z przekazania majątku przez Annę Sapieżynę w 1828 r. na rzecz skarbu państwa ciekawy jest opis majątku szydłowieckiego. Każdej z części przypisano odpowiednią literę alfabetu i przy niej „wyrachowanie gruntu”:

- „... – litt. a ozn.: ogród zwany zwierzyńcem – 7 mórg 144 pręty
  - litt. b ozn.: ogród spacerowy pod miastem – 8 mórg 151 prętów
  - litt. c ozn.: ogród fruktowy na wale około Zamku – 184 pręty
  - litt. d ozn.: ogród za oficyną – 2 morgi 133 pręty
  - litt. e ozn.: ogród fruktowy i potazeryjny – 1 morga 220 prętów
  - litt. f ozn.: ogród za oficyną, w której rządca dóbr mieszka – 6 mórg 176 prętów
  - litt. g ozn.: ogród warzywny za browarem – 2 morgi 139 prętów
- OGÓŁEM: 29 mórg 257 prętów”.

2

Do gatunków roślin wymienianych w ogrodach należą: topole włoskie, topole balsamiczne, lipy, jesiony odm. zwisłej, kasztanowce, akacje, brzozy, wierzby płaczące, sumaki, morwy, sosna amerykańska, oliwka oraz krzewy-spiree, cisy, „limaki”.

W „ogrodzie potazeryjnym” występowały: aloes, werbena, jaśmin, aukuba, cytryny, cynerarie, kaktusy, goździki holenderskie, fuksje, lantana, cyprys, szalwia, pelargonja, buddlea, róża miesięczna, heliotrop, balsamina, barwinek, kolumnea i drzewa morelowe.

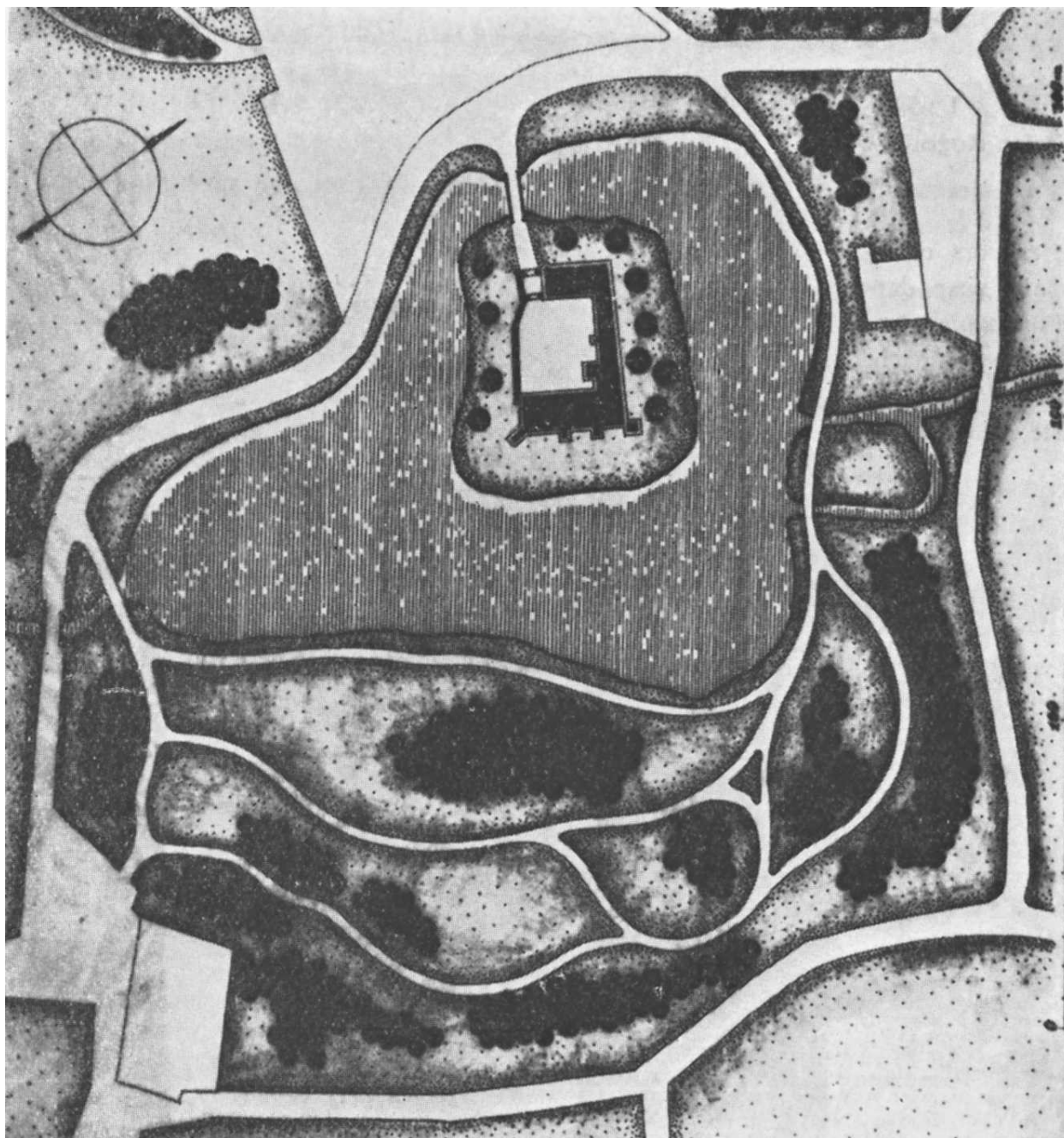
W „ogrodzie fruktowym na wale wokół zamku” rosły: jabłonie, grusze, wiśnie, śliwy, czereśnie, morele, brzoskwinie i orzechy.

Na mapie z 1815 roku i planie miasta z 1820 roku, ukazany jest układ przestrzenny założenia. *Plan orientacyjny projektowanego wcielenia gruntów poduchownych, byłych skarbowych i gruntów starej wsi do miasta Szydłowca*, wykonany przez Gerarda Ciołka według mapy z roku 1825 roku jest dokładniejszy i obrazuje kompozycję tzw. „ogrodu spacerowego pod miastem”- terenu dla którego obecnie opracowywany jest projekt. Na początku XIX wieku, był to park o charakterze krajobrazowym, typowy dla rozwiązanego okresu, ozdobiony licznymi klombami, rabatami kwiatowymi i rzeźbami. Józef Gluziński we wspomnieniach pisze ...”Księżna Anna Aleksandrowa Sapieżyna znacznym nakładem ogród wyposażyła, czyniąc zeń miłe bardzo miejsce przechadzki dla mieszkańców miasta”...³.

²³ Materiały z sesji popularno-naukowej pod redakcją Z.Guldona, Szydłowiec 1994 r. str. 88,

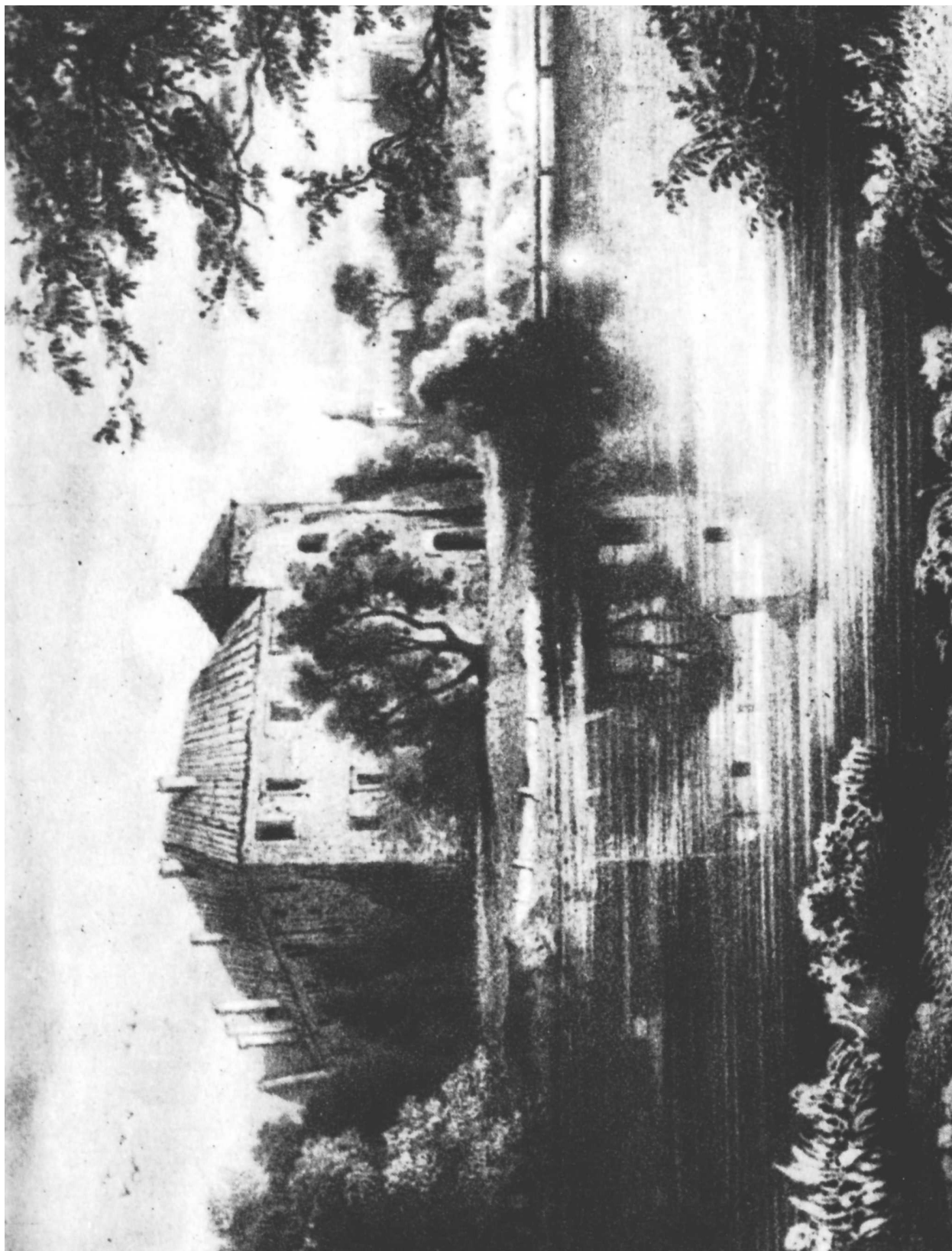

Rekonstrukcja opracowana w 1950 roku przez Gerarda Ciołka na podstawie:

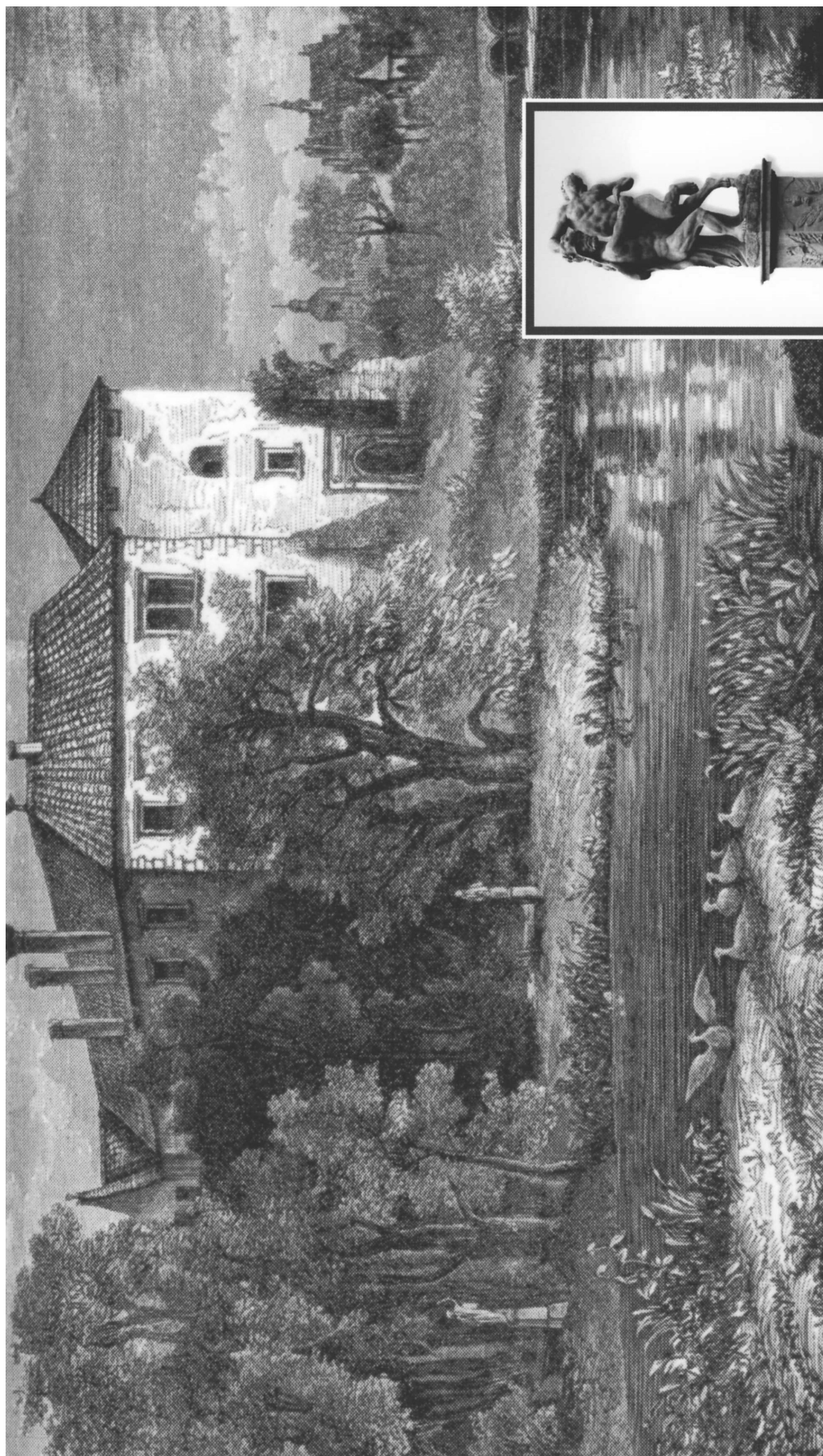
Plan orientacyjny projektowanego wcielenia gruntów poduchownych, byłych skarbowych i gruntów starej wsi do miasta Szydłowca, wykonany według mapy z roku 1825, Końskie 25.VI.1921 r., w zbiorach Zakładu Architektury Polskiej PW.

W latach 1820-1825 park zajmował większą powierzchnię niż obecnie. Inaczej przebiegała granica od strony południowej, wschodniej i północnej. Znacznie większy obszar zajmowała fosa zamkowa - inaczej ukształtowana była jej linia brzegowa, szczególnie w części południowej. Rzeka Korzeniówka bezpośrednio zasilala fosę. W północno-zachodnim narożniku parku znajdowały się zabudowania browaru, a obok niego, nad wodą stał młyn.

Widok na zamek od strony północno-zachodniej –prawdopodobnie I połowa XIX wieku.
Zbiory prywatne.

Widok na zamek od strony północno-zachodniej – prawdopodobnie I połowa XIX wieku.
Zbiory prywatne.

Druga połowa XIX i początek XX w. to bliżej nieznany okres rozwoju założenia ogrodowego. Można przypuszczać, na podstawie notatek Gluzińskiego, że ogród chylił się ku upadkowi. Ostatni dzierżawca całego majątku, Maurycy Engeman (od 1862 r.) był przemysłowcem. Za jego czasów nawet sama budowla zamkowa była w stanie ogromnego zaniedbania. Przypuszczalnie ogród w tym czasie również był pozostawiony swojemu losowi. Wiemy jedynie, że w 1864 r. były „liczne prośby mieszkańców miasta Szydłowca do władz Królestwa Polskiego o przekazanie im terenów przyległych do ulicy Ogrodowej i dawnego ogrodu w celach użytkowych”¹⁷.

4

Prawdopodobnie w I połowie XIX wieku, rodzina Christianich przeniosła rzeźby: Herkulesa z Anteuszem i Satyra do parku w Orońsku. Prawdopodobnie nastąpiło to do 1842 r. w tym bowiem czasie zmarł Franciszek Chrystiani.

W II połowie XIX wieku przeniesiono browar na wyspę zamkową i zlokalizowano go przy północnej fasadzie. W XX wieku zabudowania browaru były przeznaczone na kotłownię.

W I połowie XX wieku przebudowano układ wodny. Nawieziono ziemi i znacznie ograniczono zasięg fosi od strony południowej. Być może w celu przekazania tych terenów mieszkańcom na tereny upraw. Po II Wojnie Światowej praktycznie cały teren dawnego parku był użytkowany przez mieszkańców. Ogródki działkowe zlikwidowane zostały dzięki staraniom Burmistrza Jachowskiego, a na przełomie lat 50 i 60 - tych założono park. Do dnia dzisiejszego zachowały się ślady układu drogowego. W tym okresie wprowadzono nowe nasadzenia. Skład gatunkowy drzewostanu obrazuje wykaz inwentaryzacyjny z lat 1994-95.⁵

1.	<i>Acer negundo</i>	– klon jesionolistny	szt. 17
2.	<i>Acer platanoides</i>	– klon zwyczajny	szt. 29
2a.	<i>A. p. var. „Palmatifidum”</i>	– klon zwyczajny	szt. 1
3.	<i>Acer pseudoplatanus</i>	– klon jawor	szt. 14
3a.	<i>A. p. var. „Purpureum”</i>	– klon jawor	szt. 5
4.	<i>Acer saccharinum</i>	– klon srebrzysty	szt. 7
5.	<i>Aesculus hippocastanum</i>	– kasztanowiec biały	szt. 5
6.	<i>Alnus glutinosa</i>	– olsza czarna	szt. 2
7.	<i>Betula verrucosa</i>	– brzoza brodawkowata	szt. –
8.	<i>Carpinus betulus</i>	– grab pospolity	samosiewy
9.	<i>Prunus cerasus</i>	– wiśnia pospolita	szt. 6
10.	<i>Fagus silvatica</i>	– buk zwyczajny	szt. 1
11.	<i>Fraxinus excelsior</i>	– jesion wyniosły	szt. 39
11a.	<i>F. e. var. „Heterophylla Pendula”</i>	– jesion wyniosły	szt. 2
12.	<i>Fraxinus pennsylvanica</i>	– jesion pensylwański	szt. 1
13.	<i>Larix europea</i>	– modrzew europejski	szt. 10
14.	<i>Malus purpurea</i>	– jabłoń purpurowa	szt. 3
15.	<i>Malus prunifolia</i>	– jabłoń śliwolistna	szt. 13 + sk.
16.	<i>Malus punilla var. „Paradisiaca”</i>	– jabłoń rajska	szt. 4
17.	<i>Picea alba</i>	– świerk zwyczajny	szt. 20

⁴ „Ogród zamkowy w Szydłowcu-koncepcja rewitalizacji” Marię i Roberta Hoffman, 1996 r, str. 43

⁵ tamże, str. 59

18.	<i>Populus alba</i>	– topola biała	szt. 17
19.	<i>Populus nigra</i> var. „ <i>Italica</i> ”	– topola włoska	szt. 1
20.	<i>Populus x canadensis</i> var. „ <i>Robusta</i> ”	– topola niekłańska	szt. 152
20a.	<i>Populus simonii</i>	– topola Simona	szt. 3
21.	<i>Quercus robur</i>	– dąb szypułkowy	szt. 6
22.	<i>Quercus rubra</i>	– dąb czerwony	szt. 6
23.	<i>Robinia pseudoacacia</i>	– robinia akacjowa	szt. 43
24.	<i>Salix alba</i>	– wierzba biała	szt. 54
25.	<i>Salix alba</i> „ <i>Tristis</i> ”	– wierzba płacząca	szt. 8
26.	<i>Sorbus aria</i>	– jarzab mączny	szt. 6
27.	<i>Sorbus aucuparia</i>	– jarzab zwyczajny	szt. 1
28.	<i>Thuja occidentalis</i>	– żywotnik zachodni	szt. 5
29.	<i>Tilia cordata</i>	– lipa drobnolistna	szt. 57
30.	<i>Tilia x euchlora</i>	– lipca krymska	szt. 6
31.	<i>Ulmus campestris</i>	– wiąz polny	szt. 26
32.	<i>Ulmus laevis</i>	– wiąz szypułkowy	szt. 16

33.	<i>Cornus sp.</i>	– dereń	szt. 33 (2 x sk. krzew.)
34.	<i>Crataegus oxyacantha</i>	– głóg dwuszyjkowwy	szt. 12
35.	<i>Crataegus monogyna</i>	– głóg jednoszyjkowy	szt. 12 (+ 1 x sk. krzew.)
36.	<i>Ligustrum vulgare</i>	– ligustr pospolity	strzyżony żywoplot wokół
37.	<i>Philadelphus coronarius</i>	– jaśminowiec wonny	liczne sk. krzew.
38.	<i>Prunus mahaleb</i>	– wiśnia wonna (antypka)	8 x sk. krzew.
39.	<i>Prunus padus</i>	– czerecha zwyczajna	szt. –
39a.	<i>Prunus serotina</i>	– czerecha późna	szt. 10
40.	<i>Rosa sp.</i>	– róża	szt. 6 + sk. krzew.
41.	<i>Sambucus nigra</i>	– bez czarny	szt. 2 (+ liczne sk. krzew.)
41a.	<i>Sambucus nigra</i> var. „ <i>Laciniata</i> ”	– bez czarny	szt. 1
42.	<i>Symphoricarpos albus</i>	– śnieguliczka biała	liczne w sk. krzew.
43.	<i>Rhus typhina</i>	– sumak octowiec	szt. 3
43a.	<i>Rhus typhina</i> „ <i>Dissecta</i> ”	– sumak octowiec	szt. 1
44.	<i>Pyrus communis</i>	– grusza polna	szt. 6
45.	<i>Ribes alpinum</i>	– porzeczka alpejska	szt. –
46.	<i>Spiraea sp.</i>	– tawuła sp.	szt. 2 x w sk.
47.	<i>Rhamnus cathartica</i>	– szarłak pospolity	szt. 5
48.	<i>Lonicera tatarica</i>	– suchodrzew tatarski	kilka x w sk.
49.	<i>Abies concolor</i>	– jodła jednobarwna	szt. 2

6

Do dnia dzisiejszego nie zachowały się: jesion pensylwański, sumak octowiec odm. *Dissecta*, jodła kalifornijska oraz krzewy: bez czarny odm. strzępolistna, śnieguliczka, „suchodrzew tatarski”. W ostatnich latach wycięto wszystkie egzemplarze topoli (topola biała, topola włoska, topola niekłańska, topola Simona), które całkowicie zdominowały park. Polany parkowe zasadzono młodymi egzemplarzami klonów. Wytoczono także aleję z klonów odm. *Globosa*, na przedłużeniu ulicy łączącej park z dawnym rynkiem żydowskim.

Po 1945 roku na dawnych terenach parkowych zbudowano przedszkole, a wzdłuż wschodniej i południowej granicy powstały zabudowania.

W latach 70 - tych przebudowano układ wodny. Od tego czasu rzeka Korzeniówka ma swoje koryto na terenie parku. W tym okresie powstały betonowe mostki przez rzekę.

W 1972 roku, w oparciu o projekty PKZ, zbudowano układ dróg na wyspie, a w 1975 roku dawny drewniany most na wyspę zastąpiono kamiennym.

W latach 2002-2005 na wyspie zamkowej ustawiono rzeźby drewniane i kamienne – sprowadzone z Orońska.

2. Analiza wiekowa drzewostanu

Wyznaczono trzy grupy wiekowe drzewostanu. Podstawą do określenia przedziałów wiekowych były zmiany układu przestrzennego.

I grupa- drzewa posadzone przed 1900 rokiem

⁶ tamże, str. 60-61

II grupa- drzewa posadzone pomiędzy 1901-1939 rokiem

III grupa- drzewa posadzone i podrost powstały po 1939 roku

Przy określeniu wieku drzew korzystano z opracowania Cezarego Pacyniaka, Najstarsze drzewa w Polsce z 1992 roku.

Z pierwszej grupy wiekowej zachowało się tylko jedno drzewo na wyspie przy zamku – dąb. Pozostałe drzewa należą do II i III grupy. Drzewa zakwalifikowane do II grupy rosną tylko na wyspie zamkowej i w północnej części parku. Na pozostałym obszarze tj. w zachodniej i południowej części występują drzewa posadzone po 1960 roku. Potwierdzają to materiały fotograficzne.

Widok na zamek z wieży ratusza-lata 60-te XX wieku. Zbiory prywatne

3. Analiza stanu istniejącego

Założenie sztylowieckie na przestrzeni wieków przechodziło wiele przemian. Dotyczą one zarówno jego obszaru, układu wodnego jak i zabudowy.

Na przestrzeni lat zmniejszono obszar parku, od strony północnej – na całej jego długości. Od strony wschodniej na terenie parku powstała prywatna zabudowa, a w północno-wschodnim narożniku przedszkole. Od południa i zachodu wydaje się, że granice parku nie uległy zmianie.

Z pierwotnego założenia Radziwiłłów do dnia dzisiejszego przetrwał zamek i otaczająca go fosa. Dobudówka od strony północnej – to pozostałość XIX wiecznego browaru. Wokół zamku ustawiono galerię rzeźb, której charakter nie współgra z renesansową budowlą.

Natomiast park będący przedmiotem niniejszego opracowania – jego układ kompozycyjny, drogowy oraz drzewostan praktycznie pochodzą z połowy XX wieku. Z założenia istniejącego w I połowie XX wieku zachowało się parę drzew na wyspie i w północno-zachodnim narożniku parku.

Do dnia dzisiejszego czytelny jest układ kompozycyjny ziemnych ścieżek parkowych założonych po 1945 roku. Niektóre ścieżki mają nawierzchnie asfaltowe i z łamanych płyt piaskowca. Jest także wiele przypadkowych przedeptów i dzikich wejść do parku.

Zachowało się ukształtowanie terenu pochodzące z połowy XX wieku i część drzewostanu. We wschodniej części parku przeważały nasadzenia topól, które niedawno zostały usunięte, ze względu na zły stan zdrowotny. Stąd ta część parku jest słabo zadrzewiona. W ostatnich latach nasadzono tu młode, odmianowe, szczepione klony. Są to nasadzenia przypadkowe, odbiegające od kompozycji parku. Zastosowane gatunki nie nadają się do założen parkowych. Wytyczono także i obsadzono klonami odm. Globosum oś pomiędzy loggią zamkową, a ulicą prowadzącą do dawnego Rynku Żydowskiego. Jest to element nowy w kompozycji parkowej.

Nie istnieją osie historyczne widokowe na Ratusz i kościół. Powstała nowa oś w kierunku dawnego Rynku Żydowskiego.

4. Projekt zagospodarowania parku

W projekcie przewiduje się zachowanie krajobrazowej kompozycji parkowej, której centralnym punktem jest zamek na wyspie. Współcześnie nie ma możliwości odtworzenia układu XIX wiecznego. Zmieniła się struktura miasta i potrzeby jego mieszkańców, a także, a właściwie przede wszystkim obszar parku. Zdecydowano się, w rozwiązaniach kompozycyjnych nawiązać do krajobrazowego układu z połowy XX wieku, którego ślady widać w terenie, tym bardziej, że rozwiązania XX wieczne mocno nawiązywały do rozwiązań wcześniejszych.

Trzonem kompozycji jest zamek. Dla wydobycia jego bryły nie przewiduje się wprowadzania jakichkolwiek nasadzeń – poza istniejącymi drzewami pochodzącymi z I połowy XIX wieku. Przy obecnym sposobie użytkowania obiektu, odtwarzanie historycznych nasadzeń drzew owocowych nie jest zasadne. W projekcie przewiduje się usunięcie wszystkich rzeźb stojących wokół zamku. Pozostawia się jedynie lapidarium przy południowej elewacji. Wokół zamku istnieją dwie obwodnice parkowe zaprojektowane przez PKZ w latach 70-tych. Przewiduje się pozostawienie ich-jedynie korygując przebieg w rejonie schodów na loggię. Tutaj też zakłada się korektę ukształtowania terenu. Likwiduje się obniżenie terenu na osi schodów, a skarpie nadaje się regularny kształt tarasu. Obecny układ nie pozwala na zaprojektowanie prawidłowego parteru renesansowego.

Z loggii zamkowej roztacza się ładny widok na park w kierunku południowym i bardzo nieciekawym w kierunku północno-wschodnim. Projektując nasadzenia na terenie parku, bardzo agresywny

w przestrzeni dom zasłonięto nasadzeniami wysokich świerków i drzew liściastych na terenie przedszkola.

Widok z loggii zamkowej. W kierunku północno-wschodnim (agresywny, żółty dom) i na nowopowstałą oś.

Ze względu na wyjątkową urokliwość drzew i otwarcie parku na wschód (historycznie z tej strony nie było wyjścia z parku) zdecydowano się na pozostawienie i wykorzystanie w kompozycji parkowej, nowowytycznej i obsadzonej klonami odm. Globosum, osi pomiędzy loggią zamkową, a ulicą prowadzącą do dawnego Rynku Żydowskiego.

W projekcie przewiduje się kompozycje rozległych polan zamykanych grupami starodrzewu i krzewów. Wzdłuż granic parkowych wprowadza się nasadzenia izolacyjne z wysokich krzewów. Ścieżki parkowe mają miękki przebieg charakterystyczny dla założeń krajobrazowych. Na skrzyżowaniach pozostawia się charakterystyczne wyniesienia terenu i zgodnie z XIX wieczną sztuką ogrodową, obsadza się je wysokimi krzewami. Na głównej osi zaprojektowano główne wejście do parku poprzedzone placikiem z tablicą informacyjną, stojakiem dla rowerów i ławkami. Stąd poszerzona droga prowadzi do głównej obwodnicy parkowej. Skrzyżowanie podkreślono poszerzeniem i obsadzono kwitnącymi krzewami i kwiatami. Stąd roztacza się widok na aleję klonową podkreślającą główną oś założenia.

Nasadzenia

Ideą przyświecającą doborowi materiału roślinnego było zachowanie harmonii kolorystycznej w parku. Stąd ogranicza się stosowanie gatunków o kolorowych liściach – żółtych i czerwonych.

W doborze gatunkowym krzewów przeważają krzewy o silnym wzroście, rodzime, tradycyjne, kwitnące - jaśminowce, kaliny, pigwowce, lilaki, żylistki, forsycje, złotlin, tawuły, róże, a w miejscach zacienionych lonicery, porzeczka, kalina.

W eksponowanych miejscach proponuje się grupy krzewów dekoracyjnych o funkcji estetycznej, kompozycyjnej, w doborze gatunków, krzewy o średniej dynamice wzrostu i mniejsze, gatunki i odmiany dobierane swobodniej, mogą pojawić się dekoracyjne liście, kwitnące.

Wprowadza się rośliny okrywowe i byliny jako uzupełnienie, wzbogacenie istniejącego runa parkowego, rośliny sadzone dużymi grupami –byliny-na skarpach kanały rzeki jako uzupełnienie nasadzeń krzewów, okrywowe i zadarniające sadzone łanami. Preferuje się: bluszcze, tiatrelle, gajowca. Na obrzeżu rzeki Kamionki byliny przywodne: liliowca, hostę, astilbę, ligularię.

Komunikacja

Zaprojektowano nowy układ dróg w formie pętli nawiązujący do XIX wiecznych rozwiązań w parkach krajobrazowych.

1. Wyznaczono aleję główną, pieszo-jezdną w śladzie istniejącej drogi, biegnąca z kierunku północ-południe, która w centralnej części parku odchodzi na wschód do projektowanego głównego wejścia do parku od strony miasta, ulicy Ogrodowej.

Aleja pieszo-jezdna będzie miała wzmocnioną podbudowę, szerokość w granicach 1.8-2.0 m. nawierzchnia wszystkich dróg w parku będzie wykonana z nieregularnych płyt piaskowcowych, w tym będzie wykorzystany materiał istniejący.

2. Główna aleja spacerowa tworząca pętle w parku, prowadzi częściowo po istniejących alejkach a fragmentami konieczna będzie rozbiorka istniejących dróg i budowa nowych.

Aleja wykonana będzie z płyt piaskowcowych z miejscowego materiału, częściowo będą to przełożone płyty i nowe kładzione na podsypce cementowo-piaskowej.

3. Podrzędne alejki spacerowe prowadzą do zakątków mniej użytkowanych i do podrzędnych wejść/wyjść z parku, planowana szerokość tych ciągów to 1.2 – 1.6 m, materiał i podbudowa j.w.

Mostki

Zaplanowano remont mostków nad kanałami i rzeką Korzeniówka na terenie parku.

Remont mostów nie przewiduje zmiany parametrów konstrukcyjnych istniejących budowli, ma głównie na celu poprawę walorów estetycznych tych obiektów. Zaplanowano: poprawę przyczółków mostków poprzez wzmocnienie i okładzinę z piaskowca, zmianę balustrady / metalowe elementy pomalowane zieloną farbą emulsyjną / na budowę słupków z piaskowca jako wsparcie dla drewnianej stylizowanej balustrady / załączone zdjęcie poglądowe/. Bieg mostków zaplanowano wyłożyć płytami piaskowcowymi i dostosować poziomy do istniejących alejek parkowych.

Ogrodzenie z kamienia

1. Zaplanowano budowę ogrodzenia z łamanego piaskowca wzdłuż ulicy Ogrodowej, aż od końca ogrodzenia przedszkola. Mur będzie podkreślał projektowane wejście do parku od miasta. Mur

przewidziano do wysokości 140 cm o grubości 40 cm. Zbudowany będzie z muraka piaskowcowego nieregularnego fundamentowany. Budowla ta, to nie „ogrodzenie nie do przebycia”, zza muru będzie można zaglądać do parku, wysokość obiektu uniemożliwia jednak swobodne przeskakowanie i siedzenie na nim.

2. Podobny obiekt zaplanowano przy wejściu od ulicy 1-go Maja, będzie to murek wzdłuż kanału rzeki Korzeniówki pełniący rolę zabezpieczającą.

Mała architektura

Wyposażenie parku obejmuje : latarnie, ławki, kosze, stojaki na rowery, tablice informacyjne.

Założono, że wszystkie elementy są podobne stylistycznie. Stylizowane konstrukcje z odlewu żeliwnego w kolorze czarnym.

Latarnie zaplanowane są w parku w odległościach co 20 m.

Ławki zaplanowano pojedyncze, w grupach na placówkach wypoczynkowych lub wzdłuż alejek po 2 szt.

Kosze zaplanowano w sąsiedztwie ławek ale nie bezpośredni przy nich, np. koło latarni.

Stojaki na rowery zlokalizowano przy głównych wejściach do parku. Założono, że ruch rowerowy na terenie parku jest niepożądany. Rowerzyści pozostawiają rowery w stojakach i nie zakłócają relaksu spacerującym.

Tablice informacyjne, podobnie jak ma to miejsce przy wejściu na Wyspę Zamkową będą zlokalizowane na placu przy projektowanym wejściu do parku.

Przewidziano również zainstalowanie, słupków miejskich i zapór parkingowych uniemożliwiających wjeżdżanie niepożądanym na teren parku / załącznik /.

Pomost z łódkami

Nad fosą, przy południowym brzegu zaplanowano budowę pomostu z możliwością cumowania łódki.

Będzie to atrakcja, głównie tworząca nastrój, w parku polegająca na wynajęciu łódki typu gondola z przewoźnikiem, nie będzie to tradycyjna wypożyczalnia sprzętu wodnego. Takie rozwiązanie znakomicie sprawdziło się na terenie w Łazienkach Królewskich w Warszawie.

Założono, że łódź będzie przechowywana poza terenem parku, na sezon wodowana i pozostawiana na miejscu.

Pomost może być również wykorzystywany przez licznie przybywających tu wędkarzy.

Galeria rzeźby w otwartej przestrzeni

Zgodnie z postulatami większości mieszkańców i władz Szydłowca proponuje się usunięcie z otoczenia zamku istniejących rzeźb, oddanie je właścicielom, lub przeniesienie na zaciszną polanę parkową. Na proponowanej polanie można organizować wystawy tymczasowe i stałe ekspozycje rzeźby.

Planowany jest powrót XVIII w, rzeźby „Walka Heraklesa z Anteuszem” i umieszczenie jej na eksponowanym miejscu przy zamku.

Dekoracyjne elementy kamienne

Zaplanowano umieszczenie szczególnie dekoracyjnych gładów jako elementy kompozycyjne przy rozwidleniu alejek lub na tle zieleni.

Polana przeznaczona na imprezy miejskie

Ze względu na łatwość dostępu, na imprezy miejskie proponuje się wykorzystywać polanę zlokalizowaną na północ od głównego wejścia do parku. Łatwy dostęp od ulicy, ciąg komunikacyjny pieszo-jezdny umożliwia dojazd i transport sprzętów bez nadmiernej ingerencji w park. Polana jest niezarośnięta i nasłoneczniona.

Plac zabaw dla dzieci

Plac zabaw zlokalizowano na zacisznej polanie pod okapem drzew, w bezpośrednim sąsiedztwie przedszkola. Plac przeznaczony jest dla dzieci z przedszkola jak i użytkowników parku. Sprzęty dostosowane będą do poszczególnych grup wiekowych.

Monitoring wizyjny

Przewiduje się monitoring wizyjny na terenie parku zarówno w miejscach o przewidzianym programie i większej liczbie użytkowników jak i w zakamarkach, na uboczu. Monitorowane będą cenne elementy wyposażenia parku np. plac zabaw.

Oświetlenie

Planowane jest oświetlenie parkowe głównie w formie latarni parkowych stylizowanych / załącznik /. Latarnie zlokalizowane są co 20 m, punkt świetlny umieszczony będzie na wysokości 3 m dający światło o mocy 70 WAT. Planowane jest również podświetlenie drzew kierunkowymi reflektorami oraz dekoracyjne oświetlenie placu przy wejściu do parku lampami najazdowymi w nawierzchni.

Inna forma oświetlenia to lampy boczne, umieszczone na murku oporowym przy wejściu od ulicy 1-go Maja. Można również rozważyć podświetlenie mostków, co dałoby kapitalny efekt.

Piaseczno, 13.05.2010 r.

Załączniki z przykładowymi elementami wyposażenia parku